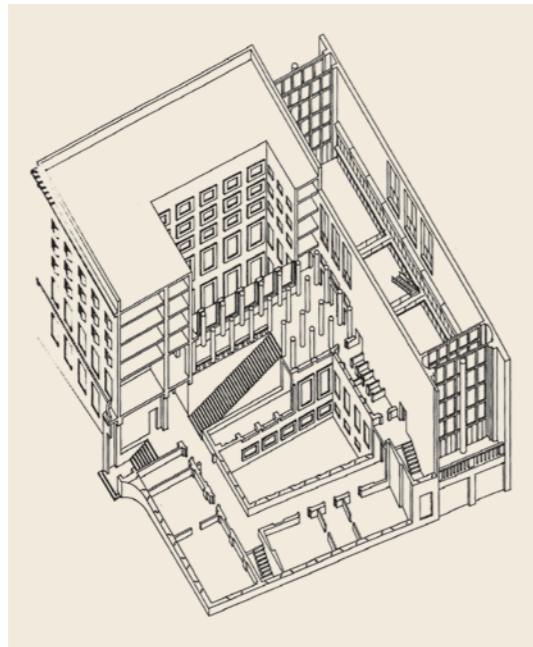

Simbolov ne bi smeli razumeti kot preprostih znakov z določenim pomenom, ampak je pomembno, da jim sami predpišemo nek pomen. Šele ko najdemo nek pomen, nam arhitektura nekaj pomeni – jo cenimo.

Večplastna simbolika – spomenik v Lany-h, 1927
(foto Andrej Hrausky)

Plečnik si je knjižnico zamislil kot tempelj modrosti slovenskega naroda. V stavbi je shranjeno vse slovensko znanje. Pot proti svetlobi je simbolna pot k znanju, vendar potrebujemo tudi visoka etična načela, da dosežemo modrost.

Pot k modrosti – NUK
(risba Matej Vozlič)

*» Arhitektura, to je zelo stroga gospa,
ki zahteva popoln red in disciplino.
V tem je velika filozofija. Tma pa to dobroto,
da je trajno, kar naredite, da se vidi.«
(Plečnik študentom)*

Plečnik si je prizadeval, da bi približal duhovnike vernikom, da bi spet postali del ljudstva. Zato je snoval cerkve, kjer bi bili verniki bolj demokratično razporejeni, kjer bi bil oltar bliže ljudem, brez visoke prižnice in kora, kjer bi zvonik označeval oltar ... - ustvarjal je popolnoma nov koncept cerkvenega prostora.

Cerkev v Šiški kot primer demokratične cerkve
(foto Andrej Hrausky)

Plečnikove arhitekture ne smemo ocenjevati po zunanji podobi, temveč po kreativnosti njenih rešitev. Te so vedno odpirale povsem nove poti in presežale običajne rešitve in tipologije.

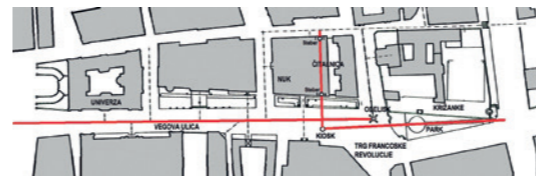
Model Mesarskega mostu v Plečnikovi hiši
kot primer mestne loggie nad vodo
(foto Andrej Hrausky)

Recikliranje je sodoben pojem, ki se nanaša na varčevanje in ekologijo, za Plečnika pa je bilo to predvsem etično vprašanje, saj je občudoval v gradivo vložene napore naših prednikov. Pri tem je samo delo bolj cenil od njegovega umetniškega vtisa.

Tlak v Peklenskem dvorišču v Križankah
kot primer recikliranja gradiva
(foto Andrej Hrausky)

Plečnik je večinoma posegal v že zgrajeno mestno strukturo in jo dopolnjeval tako, da je povzdignil tudi obstoječe arhitekturne kvalitete. Obenem je s pomočjo mreže urbanih poudarkov posamezne dele povezoval v širšo celoto.

Mreža urbanističnih osi na Vegovi ulici
(risba Andrej Hrausky)

Kustos razstave: Andrej Hrausky

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

PLEČNIKOVA SODOBNOST
KAKO PLEČNIKOVO DELO RAZUMETI DANES

september/oktober 2017

Leto 2017 smo proglasili za Plečnikovo leto, saj mineva 145. obletnica njegovega rojstva in 60. obletnica smrti. Smo danes sposobni preseči tradicionalen pogled na njegovo arhitekturo? Se zavedamo, da je po prvi svetovni vojni, po daljšem premisleku, zapustil utrto pot razvoja svetovne arhitekture in se zavestno podal na lastno pot?

Ta pot je botrovala prepričanju, da ima arhitektura pomembnejšo nalogo, kot je zgolj njena funkcionalnost. Da gradi našo civilizacijo, ki naj pusti trajen pečat svetu, v katerem živimo. Zato je Plečnikova arhitekturna govorica tako klasična – da bi bila razumljiva. Njene prave kvalitete pa se skrivajo v izvirnosti njegovih rešitev. Kjer most ni most, ampak trg na vodi, knjižnica je tempelj modrosti, mrtvašnica pa ni »centralno razstavišče mrličev«, kot je rekel Plečnik, ampak arhitekturni park poslovnih kapel. Kjer je v Ljubljani uspel povezati tradicijo s sedanostjo v prepletu, ki koristi obema. Razstava skuša na nekaj primerih razložiti, da Plečnikov delo ni le del naše zgodovine, ampak se da pri njem izluščiti tudi nauke sodobnosti. Poglejmo si glavne poudarke.

Plečnik v Ljubljani, okrog leta 1940 (arhiv MGML, Plečnikova hiša)

»Moderna – jaz se ne zanimam zanjo; mogoče je to slabo od mene – toda to, kar oni iščejo, je le sredstvo, ne ideja – in kaj vam je početi s samim sredstvom?«

(Plečnik študentom)

»Kot pajek do svoje niti se skušam navezati na tradicijo – in iz tega izročila – izven njega pletem lastno mrežo.«

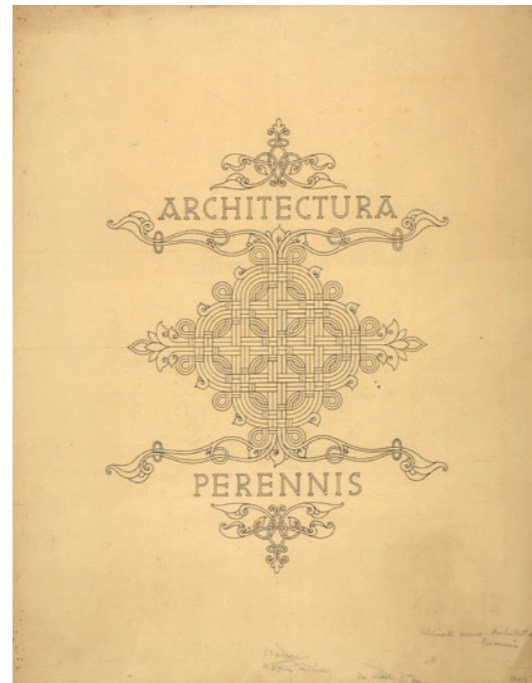
(Plečnik v pismu bratu Andreju)

Plečnikovo delo lahko delimo na zgodnje obdobje, ko je na svetovljanskem Dunaju aktivno sodeloval pri razvoju sodobne arhitekture, in na zrelo obdobje, ko je razvijal svojo Architecturo perennis in zavestno ubral svojo arhitekturno pot.

Zacherlova hiša, 1905 (Wikipedija)

V svojem zgodnjem obdobju na Dunaju je bil Plečnik del arhitekturne avantgarde, ki se je zbirala okrog profesorja Otta Wagnerja. V svojih delih ga je Plečnik skušal tudi preseči. Najbolj uspešno z Zacherlovo hišo.

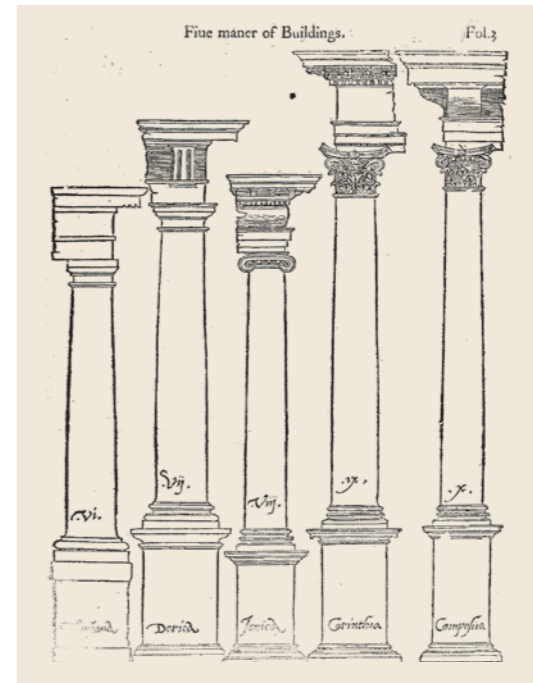

Naslovnica knjige Architectura perennis, 1941 (arhiv MGML, Plečnikova hiša)

Plečnikova Architectura perennis je skušala preseči svoj čas in postati trajnostna. Vendar ne le s svojo monumentalnostjo in trdnostjo, temveč tudi z večplastno brezčasno simboliko.

»Če bom imel kedaj kaj opraviti (z njimi), vem, da bom pravi hudič za te ljudi.«

(O umetnikih, ki neresno jemljejo cerkvena naročila)

Toskanski red kot najbolj enostaven od vseh klasičnih stebrih redov (Serlio, Wikipedija)

Plečnik je verjel, da imamo Slovenci etruščanske korenine in smo zato legitimni nasledniki njihove arhitekture. Tako je antično arhitekturo razumel kot naš »narodni« slug.

»Samo kokoš nese vedno enaka jajca, ker drugačnih ne zna; človek pa ima pamet in si izmislja oselej nove stvari...«

(Vilko Novak v spominih na Plečnika)

Steber kot klasični arhitekturni element, zapornice na Ljubljani (foto Miran Kambič)

Vsako umetniško delo nosi svoje sporočilo. Plečnik si je želel, da bi njegova dela vsi razumeli, zato je ljudi nagovarjal z arhitekturnim jezikom, ki naj bi bil vsem razumljiv – s pomočjo klasičnih arhitekturnih elementov.